

**Příkazání sedmé:
Nepokradeš!**

Robert Brinda

Robert Brinda

**PŘIKÁZÁNÍ SEDMÉ:
NEPOKRADEŠ**

Copyright

Autor: Robert Brinda

Vydal: Martin Koláček - E-knihy jedou

2014

ISBN:

978-80-87976-74-6 (ePub)

978-80-87976-75-3 (mobipocket)

978-80-87976-76-0 (pdf)

Panu Vrchlickému trošku, panu Čapkovi hodně:

Jenom kousek za vesnicí
byli, žili, trpaslíci.
Chaloupku tam měli,
pěstovali kapustu a zelí,
z nichž užitek měli dvojí,
jedenak večeři,
jedenak že po kapustě stojí.

KAŽDÝ KRADE JAK DOVEDE.

Ne, ten název kapitoly, to není Balada z Readingu. To je Karel Čapek a od pana Čapka jsem se to naučil: Když nazvu kapitolu „Každý krade jak dovede“ a nic k tomu nedodám, je to sprostá krádež. Když však přiznám, že jsem si to vypůjčil od pana Čapka, není to krádež ale citát. A nikdo na mne nemůže. Nejen to. Když svou kapitolu nazvu Každý krade jak dovede a vzápětí dodám, že to není Balada z Readingu nýbrž Povídky z jedné a druhé kapsy, nenápadně naznačím, že vím, kdo je Oscar Wilde a že jsem četl Čapka. To je ten pravý důvod, proč se citáty kradou: Koukejte, jak jsem chytrý, četl jsem Krakatit.

Ukrást do názvu kapitoly citát mi připadalo velmi příhodné, protože i název tohoto svěžího dílka je kradený. Z Bible, prosím. Ale to bych prozrazovat nemusel, protože za citát z Bible mne nemůže nikdo žalovat. Její autorská práva jsou promlčena. Pokud některý z laskavých čtenářů nezná Baladu z Readingu, mohl by znát aspoň Bibli. Pokud nezná ani tu, mohu mu prozradit, že Bible je Kniha. Přesně tak. Bible je latinsky kniha, takže ta kniha se jmenuje Kniha. Ve skutečnosti jsou to asi tak dva tucty různých knih, z nichž první je rozsáhlý pětidílný román, v jehož druhém díle se popisuje, jak Hospodin přikázal Mojžíšovi, aby vykopal dvanáct kmenů izraelských z Egypta na poušť. Když je měl Hospodin pěkně poskládané v písku, zahřměl a dal jim desatero. Nu a sedmé přikázání desatera jsem si dovolil vypůjčit jako název.

Všimněte si, že spoléhám na to, že jste Bibli nikdy nečetli. Protože pokud jste byli křesťansky vychováni, mohli bychom se začít hádat, kolikáté že to přikázání vlastně je. Potíž je totiž v tom, že pro někoho jsou přikázání:

Nezabiješ

Nesesmilníš

Nepokradeš

Nepromluvíš křivého svědectví

Nepožádáš manželky bližního svého ani vola jeho ani osla jeho,

kdežto pro jiné jsou to přikázání:

Nezabiješ

Nesesmilníš

Nepokradeš

Nepromluvíš křivého svědectví

Nepožádáš manželky bližního svého

Ani vola jeho ani osla jeho.

Příčinou zmíněného rozdílu je, že někdo má, někdo nemá. Tedy, mají oba...druhé přikázání. Až na tu maličkost, že druhé přikázání jedněch je až třetím přikázáním druhých. Co k tomu dodat? Snad pouze to, že žádat vola či osla se nedoporučuje, ať již jsou sami nebo v doprovodu manželky.

To desatero přikázání je vlastně Zákoník. Těm prostým pastevcům na poušti stačilo deset vět jako sbírka všech zákonů, jimiž se měli řídit, a pokud se jimi neřídili, měl následovat trest. Desatero je v Bibli, Bible je kniha knih, pročez se dva tisíce let soudilo, že desatero je nejstarší zákoník na světě.

Není tomu tak. Židé svoje desatero rovněž ukradli. Vykradli Chamurabiho, který napsal svůj Zákoník nejméně o pět set let dříve, než se Židé zmohli na své desatero. Samozřejmě Chamurabiho necitovali a v celku právem ho necitovali, protože Chamurabi svoje zákony rovněž ukradl, pravděpodobně až někde u Sumerů ještě o nějakých tisíc let dříve.

Leč, kdo komu ukradl zákony, není podstatou této kapitoly. Ten úvod byl nutný z jiného důvodu: Když Hospodin vymyslel desatero, když napsal do kamení své Nepokradeš, nevymyslel si kradení. Krádež tu již byla, proto si Bůh vymyslel její zákaz. Zabíjel jsi? Nezabiješ. Smilnil jsi? Nesesmilníš. Kradl jsi? Nepokradeš. Kradlo se za Mojžíše, kradlo se za Chamurabiho, kradlo se za Gudey. Takže nepokradeš!

Mohli bychom se zamýšlet nad tím, že ne vždycky je krádež krádež. Když Židé táhli z Egypta, před odchodem si vypůjčili od svých egyptských sousedů jejich hrnce a pánve. I s obsahem. A nepochybně jako suvenýr si je vzali s sebou na poušť. To však nebyla krádež, to byl záslužný čin a Hospodinem byl náležitě oceněn. Vzhledem k tomu, že Hospodin je vševědoucí, nepochybně již tenkrát věděl, že jednou Mojžíšovi nadiktuje desatero. Je tedy nutné říci, že každý krade jak dovede, a když je chytrý, nekrade i kdyby kradl sebevíc. Tak to zřejmě Hospodin také mínil.

Pokud bychom chtěli zjistit, kdy a kdo si krádež vymyslel, s politováním vám musím sdělit, že ten smutný primát má Morava. Karel Čapek to naznačil, ale nesebral odvahu to říci naplno. Nicméně je to tak, krást se začalo na Moravě, i když tenkrát to ještě Morava nebyla. Kradení totiž vynalezli neandrtálci. Asi to není přesné, pravděpodobně to nebyli neandrtálci ale cromagnonci, ale stejně kradli jako straky. A bylo to takhle:

Sedí si pračlověk Janeček na kamení na vršku v Předmostí kousek od Přerova. Sedí a smutně hryže lopuchový kořen. Ne, nemá cukrovku a neví, že lopuchový kořen je zdravý na cukrovku. Hryže lopuchový kořen, protože nic jiného na hryzání nemá. Hryže lopuchový kořen a smutně kouká k ohništi kousek opodál, kde se peče mamutí kýta. Kdyby mohl, hryzal by pračlověk Janeček mamutí kýtu. Ale pračlověk Janeček byl líný jako veš a ani ho nenapadlo se vydat s ostatními na lov. Proto se na vedlejším ohništi peče mamutí kýta a proto pračlověk Janeček hryže lopuchový kořen.

Jenže pračlověk Janeček má na tu kýtu nezřízenou chuť. I vstane a poslouží si. V té chvíli se vyřítí pračlověk Maleček a praští pračlověka Janečka přes pracky. Kyjem. Pračlověk Janeček vyje bolestí a jde dál hryzat lopuchy. Dlabe kořen a v duchu si říká: „Až se mi ty přeražené ruce zahojí, vezmu si také kyj. To by v tom byl čert, abych se k té kýtě nedostal.“

Dobrá, příště to zkusí s kyjem. Ale pračlověk Maleček má delší kyj než pračlověk Janeček a praští ho znovu. Pračlověk Janeček je inteligent, umí si spočítat, že dvě a dvě jsou čtyři, což ostatní neandrtálci nedovedou. Díky svému vysokému IQ padesát a něco, pračlověk Janeček dojde k závěru, že nejlépe se mamutí kýta krade, když se nikdo nedívá. Tak.

Pračlověk Janeček si olizuje mastnou bradu a krádež je vynalezena. Tam, na tom vršku nad Přerovem s výhledem na Bečvu. Chápu, že je to smutné prvenství, ale prvenství to je. Buďme hrdí, krádež byla vynalezena na Moravě. Za neandrtálců. Pračlověkem Janečkem. Existují některé zcestné názory, že krádež byla vynalezena buď u Koněpruské jeskyně nebo v Šárce. Ale to je jen demagogie lokálpatriotů, na niž nelze brát zřetel. Bylo to na Moravě v Předmostí. A jsou na to důkazy. Pračlověk Janeček nebyl sám, kdo dostal chuť na mamutí kýtu. A pračlověk Maleček nebyl sám, kdo měl kyj. A neskončilo to přeraženými rukama. Kde myslíte, že se v Předmostí vzalo těch dvacet pohřbených neandrtálců? Vynalézat něco nového je bolestná činnost. Řekněte sami: Těch dvacet mrtvých neandrtálců. Není to dostatečný důkaz? A co mají ti šovinisté ze Šárky? He?

Krádež je tedy vynalezena a ten vynález se tak rozmohl, že už se na to nemohl ani Hospodin dívat. Takže si vymyslel desatero. Hospodin to nahlas neřekl. Ale již ta historka s egyptskými hrnci dává tušit, že to s tím desaterem zase až tak vážně nemyslel. Nezabiješ. Dobře. Nezabiješ, pokud to ovšem není chlápek ze sousední tlupy. Na toho se nezabiješ nevztahuje. Nesesmilníš. Leda že byste přepadli sousední vesnici a tu holku jsi dostal jako válečnou kořist. Pak na ni to nesesmilníš také neplatí. Nepokradeš. Pokud to nejsou hrnce Egyptanovy a ten nevěří na Hospodina, takže se ho nepokradeš netýká. Jeho chyba. Měl věřit v Hospodina. Nepromluvíš křivého svědectví. Ale když budeš mluvit pravdu, dostaneš tři roky na tvrdo. Takže zlodějům a smilníkům a vrahům je lhát dovoleno. Lhát je zapovězeno pouze těm nevinným. Pravděpodobně proto, aby mohli být potrestáni, kdyby se nepovedlo potrestat zloděje, smilníky a vrahy. Nepožádáš manželky bližního svého. Bodejt' bys ji žádal, když nad jeho egyptskými hrnci nakynula jak bábovka a hubu má jak šlejfiř. A proč bys žádal vola či osla, když máš tu holku z vedlejší vesnice?

Začínáte to tušit? Jednou desatero platí, podruhé neplatí. Není to tak jednoduché, jak se z počátku zdálo. Přinejmenším, má-li to desatero platit, musí někdo rozhodnout, kdy tedy opravdu platí a kdy nikoliv. Vše se vším souvisí, tvrdili antičtí filosofové, a ani netušili, jak moc mají pravdu. K čemu by to desatero bylo, kdyby zde nebyl někdo, kdo by řekl: „Hele, to desatero tak moc neplatí. Klidně si tu kýtu vezmi.“

Zkrátka je to tak: Zlodějna je zlodějna a krádež je krádež. Ale vždycky se najde někdo, kdo řekne, že ta zlodějna zlodějna není, i kdyby to měl říci sám Hospodin. Od toho zde přece náboženství je: Aby dodávalo duchovní útěchu. A taky je zde ústavní soud, protože to desatero se jmenuje ústava.

Královna kouká do zrcadla
a připadá si jaksi zvadlá
po noci strávené tvrdou dřinou
dílem na peřině dílem pod peřinou
k čemuž připomínka sluší jediná:
Ta peřina je pan Peřina.
Kouká tudíž do zrcadla kradí
a, přiznejme si, moc jí vadí
ta holka vedle v komnatě,
jež oblečena se tváří zcela nahatě.

STÁT JSEM JÁ.

Pochopitelně. Ludvík XIV. Stát jsem já, čili Francie je Ludvík XIV. Ono to ve skutečnosti bylo trochu jinak a v tom absolutistickém smyslu si to vyložili až voltairovci, aby mohli nadávat na monarchii. Když vezmeme v úvahu, že Francie se rozkládá od Pyrenejí na sever po půlce Evropy, nelze dost dobře předpokládat, že to Ludvík myslel vážně. Když se na příklad pral s dnešními Holandány. Byla v té době Francie také Holandsko? A byl stát jenom Ludvík? Co taková Anglie? Byla Anglie Jindřich VIII.? A kde byla, když se Jindřich pral s Francouzi ve Francii? Kde byla rakouská říše za císaře Rudolfa, víme my sami nejlépe. A kde byla rakouská říše za Františka Josefa II., o to se

hádáme s Rakušany dodnes. Pravděpodobně mají pravdu Rakušané. Protože oni v té souvislosti sprostých slov nepoužívají. (Podotýkám, že tato kapitola je psána před panem Heiderem.)

Nechci tvrdit, že to do tohoto pojednání patří. Ale divnost toho výroku „Stát jsem já“ mne vedla k bádání o tom, jak to vlastně bylo. Je to neuvěřitelné, ale Ludvík XIV. skutečně řekl „Stát jsem já.“ Leč řekl to trochu jinak a v trochu jiné souvislosti. Pod nánosem věků se podařilo vypátrat hned několik variant jeho výroku, a musím přiznat, že kterýkoliv z nich, se mi zdá věrohodnější než ta varianta voltairovská. Posuďte sami: Hned první varianta se odehrála tak, že se sešli Ludvík XIV. s jeho ministrem Fouquetem a Ludvík Fouquetovi řekl: „Stát jsem já, a ty mi ho rozkrádat nebudeš.“ Načež nechal d'Artagnana, aby Fouquetovi nasadil plechový náhubek a poslal ho do vězení. Ta druhá varianta je trochu odlišná, nebyl to Fouquet ale Colbert, s nímž se právě Ludvík XIV. bavil, a Ludvík svůj výrok řekl takto: „Stát jsem já, milý Coberte, a když mi ho nebudeš rozkrádat, udělám z něho nejbohatší zemi Evropy.“ Colbert byl frajer, skutečně Francii rozkrádal jen s mírou a tak se Ludvíkovi podařilo pečlivě a spravedlivě dělit daně na válku s Holandány, na výrobu hedvábí v Lyonu a na slečnu de la Vallière. Dělit daně se Ludvíkovi dařilo vskutku spravedlivě a tak byli všichni spokojeni. Když nikdo jiný, pak slečna de la Vallière určitě. Je ovšem nutné přiznat, že existuje ještě třetí varianta, vlastně ta nejpravděpodobnější, ale není tak blýskavá, tak státovorná, jako ty předchozí, proto ji uvádím jen se sebezapřením a ponechávám na laskavém čtenáři (prosím pěkně, Bohumil Zahradník Brodský. Kdyby to byla spanilá čtenářka, byla by to Eliška Krásnohorská), ponechávám na laskavém čtenáři, aby sám posoudil její věrohodnost:

To přišel kardinál Mazarin za Annou Rakouskou a řekl jí: „Poslyš, Andulo, já mám toho spratka plné zuby. Ať si tu Francii vezme a vládne jí sám.“ Načež Ludvík XIV. zděšeně zvolal: „Cože? Stát jsem já?“

Možná vás ten úvod trochu překvapil. Nicméně byl nutný. Bylo nutné naznačit, že kradení se státem úzce souvisí, že nelze krást, jestliže není stát. Pokud vás v té souvislosti napadají ponuré myšlenky, odeželte je. Nic takového. Stát zde musí být, aby bylo kradení.

Musí být, aby se našel někdo, kdo by řekl: „Ano, to je porušení desatera. To je to zapovězené nepokradeš.“

Ten Ludvík XIV. se možná ani moc nemýlil. Třeba byl stát opravdu on. Ale pokud si myslel, že stát vynalezl, pak je nutné jeho domýšlivosti srazit hřebínek. Vynález státu je mnohem staršího data.

To si tak seděl pračlověk Janeček před jeskyní někde nedaleko Macochy, louskal lopuchový kořen a smutně si představoval, že má na ohništi nad plameny mamutí jazyk. Mamutí jazyk proto, že ho nadevše miloval, ještě více než mamutí kýtu. Mamutí jazyk si představoval, ale hryzal lopuchový kořen, protože měl obě ruce v sádře, nebo co tenkrát na zlomeniny používali, měl ruce v sádře, po bradě mu tekly sliny, nad každým soustem lopuchu pomlaskával, protože si představoval, že to není lopuchový kořen ale mamutí jazyk. Hryzal svůj kořen, když tu se kdesi v dálce rozlehl vítězný pokřik. „Aha, skolili mamuta,“ pomyslel si smutně pračlověk Janeček. Měl pravdu. Ten vítězný pokřik oznamoval, že lovci z jeho tlupy skolili mamuta. Rovněž oznamoval, a to bylo horší, že bude žranice. Horší to bylo proto, že pračlověk Janeček s nimi na lovu nebyl, a to znamenalo, že sice bude žranice, ale pračlověk Janeček utře nos. Obrazně řečeno. Řečeno po lopatě, že nedostane ani ohryzanou kost. Bůhví, kde Marx vzal to své „Kdo nepracuje, ať nejí.“

Pračlověk Janeček tedy žvýkal ten nestravitelný kus kořene a pokřik lovců se blížil. Zněl hlasitěji a hlasitěji, v dálce vyvstal oblak prachu, blížil se, z prachu se vynořili lovci, táhnoucí mamuta. To je pochopitelně jen básnická licence, asi těžko mohli vléci nerozčtvrceného mamuta bezcestím v pralese, protože silnice tenkrát ještě kolem Macochy nevedly. Asi by příběh zněl věrohodněji, kdyby byl umístěn dejme tomu do Šárky, ale to nelze. Kdybych tvrdil, že se odehrál v Šárce, byl bych obviněn z pragocentrismu, což by tolik nevadilo. Horší by bylo, že by mi Bolek I. odepřel vizum do Valašského království. A nakonec je to pravda, bylo to u Macochy, tak proč to dávat těm Pražákům, když nemají jeskyně, před nimiž by mohl pračlověk Janeček sedět.

Seděl tedy pračlověk Janeček před svou jeskyní a lovci, vlekoucí mamuta, se před ním zastavili. Jednak se potřebovali vyfunět, protože vléci mamuta lesem není legrace, jednak se chtěli pochlubit úlovkem. Proč by se nechlubili mamutem? Potkali jste někdy myslivce s ulovenou veverkou? Tak vidíte! Proč by se tedy nemohli chlubit mamutem?

Lovci se zastavili před Janečkovou jeskyní, z okolních slují se vyrojil dav obdivovatelů a pračlověk Janeček odhodil zbytky lopuchového kořene a majestátně se vztyčil. Přistoupil k mamutovi, ukázal na jeho levou zadní a poručil: „Odřízněte ji.“ Lovci sice nechápali, proč se jim Janeček do toho míchá, ale dříve či později se mamut stejně musel rozčtvrtit, tak proč by to neudělali právě nyní. Odřízli tedy mamutovi levou zadní kýtu, načež ji pračlověk Janeček nabídl nejsilnějšímu lovcovi. Tomu, který mu včera přerazil ruce. Lovce s povděkem kýtu přijal. Byl nejsilnější, měl na levou zadní kýtu nárok. Ale jednoho potěší, když je mu to právo tak veřejně přiznáno. Přijal kýtu a pračlověk Janeček ukázal na pravou zadní. Byla oddělena, byla nabídnuta tomu druhému lovcovi v pořadí. Tomu druhému, kterého nepřepal nikdo jiný než ten první. Přijal kýtu stejně vděčně a na řadu přišla levá přední. Pravá přední, mamutí roštěnec, mamutí svíčková, každý z lovců dostal kus, z mamuta pomalu zbývaly jen odřezky a kosti, když pračlověk Janeček milostivě pokynul. Ano, starým babám a dětem se dostalo odřezků a

kostí. A staré baby pračlověka Janečka velebily, protože na ně nezapomněl, věnoval jim z mamuta odřezky a kosti. Jenom jeden člověk stál znechuceně stranou. Šaman. Všichni již měli své žvance, jen on nic. V duchu si představoval, jak si to s Janečkem vyřídí, když tu nechal pračlověk Janeček rozpoltit mamutí lebku. A rukama po lokte od krve hrábl do lebky a šamanovi předal mamutí mozek. V tu chvíli šaman roztál, protože kýty má mamut čtyři, ale mozek jen jeden. „Ten Janeček je vlastně prima chlap,“ pomyslel si šaman, a s plnými dlaněmi mozku chvátal k svému ohništi.

Všichni byli podělení, z celého mamuta zbýval již jen jeden malinký kousek. Mamutí jazyk. Všichni byli podělení, tak si ten mamutí jazyk pračlověk Janeček ponechal. A staré baby, ohryzávající mamutí žebra si šeptaly: „Podívejte se, jak je ten Janeček skromný. Z celého mamuta si nechal jen jazyk.“

Na celý příběh bychom mohli zapomenout, kdyby...Kdyby druhého dne nezazněl v dáli znovu vítězný řev, kdyby lovci nedovlekli dalšího mamuta, kdyby ho nesložili před Janečkovou jeskyní, kdyby mlčky nevyčkávali, až se pračlověk Janeček vzchopí, aby toho dalšího mamuta rozdělil stejně spravedlivě jako mamuta včerejšího.

Pokud vás zaráží to slovo spravedlivě, musím vás upozornit, že se nad ním pozastavujete zbytečně. Ten nejsilnější lovec má nejmohutnější kyj, patří mu tedy spravedlivě ta největší kýta. Ten šaman, pokud je slušný chlap, by na vás mohl poštvat duchy. To by ještě šlo. Pokud je mizera, mohl by na vás poštvat ostatní lovce, a to by bylo horší. Patří mu tedy po právu mozek. Ty staré baby a děti nemají kyje a nemohou na vás nikoho poštvat. Takže jim patří odřezky a kosti. Pokud se vám to nezdá spravedlivé, co dnes dostávají staré baby a děti?

Nebudeme to natahovat. Pračlověk Janeček, aniž by to tušil, se stal náčelníkem. Ne proto, že byl nejsilnější. Ne proto, že vodil ostatní lovce na lov. Stal se náčelníkem, protože dělil kořist. Nejsilnějšímu lovcu kus, šamanovi kus, starým babám zbytky. Na tom se dodnes nic nezměnilo a ať Ludvík XIV. vykřikoval cokoliv, totéž dodnes dělá stát. Když to tak vezmeme kolem a kolem, pračlověk Janeček vynalezl stát, a od dob neandrtálců se toho ani moc nezměnilo. Dodnes to platí. Náčelníkem je ten, kdo dělí kořist, dodnes platí, že nejsilnější dostane kýtu a staré baby a děti zbytky. Co takhle policie? He?

Je mi líto, stalo se to před jednou jeskyní nedaleko Macochy. Moravo, promiň, na tobě byl vynalezen stát. To není jen sladký lízat, ale i hořký blit. Zkuste to říct dívence ve čtvrtém měsíci těhotenství. A neomlouvá tě ani to, že je to vynález neandrtálský.

Chtělo se mi na závěr napsat, že pračlověk Janeček nejen že vymyslel stát, ale že vymyslel i vládu toho státu: Sebral mamuta – ministerstvo financí. Dal šamanovi mozek – ministerstvo kultury. Starým babám a dětem dal zbytky a kosti – ministerstvo sociální péče. Ano, to je pravda. Ale je v tom morální naučení? Je. Je v tom morální naučení, ale je tak zdrcující, že snad bude lépe je zamlčet. Což raději takhle: Když ukradneš kýtu, dostaneš přes pracky. Když ukradneš mamuta, dostaneš mamutí jazyk. A budou tě velebit.

Pokud tě nevelebí dostatečně hlasitě, zříd' nejvyšší kontrolní úřad.

Tím ta historie začíná
a její příčinou byl pan Peřina.
Přiznejme si taky,
že na Sněhurku upíral své chlípné zraky,
když královna se nekoukala.
Div nelízal její prsa malá.
(To vědí snad jen bozi,
proč chlapům lahodí velké kozy.)